

DRF Hørings svar til Visionsudvalgets rapport om fremtidens politi, 8. august 2005.

Udtalelse fra Dansk Retspolitisk Forening vedr. Rapport fra udvalget vedrørende Fremtidens Politi - "Visionsudvalget".

Justitsministeriet
Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10
1216 København K.-

8. august 2005

Vedr.: høring over rapporten fra Visionsudvalget vedrørende fremtidens politi

– Deres sagsnr. 2005-740-0056

Hoslagt fremsendes Dansk Retspolitisk Forenings høringssvar, idet bemærkes, at svaret allerede er sendt til Dem per E-mail i formiddags.

Med venlig hilsen

Bjørn Elmquist
Fmd.

U D T A L E L S E

fra

DANSK RETSPOLITISK FORENING

vedr.

**Rapport fra udvalget vedrørende Fremtidens Politi –
"VISIONSUDVALGET"**

1. Generelle bemærkninger:

Dansk Retspolitisk Forening (DRF) skal indledningsvis hilse Visionsudvalgets Rapport velkommen som et solidt oplæg til debatten om Fremtidens Politi. Både i kraft af sine grundige forarbejder og sin fordomsfrie tilgang til emnet udmærker rapporten sig ved vægtige og gennemtænkte analyser og løsningsforslag. Der redegøres således eksplicit for forudsætningerne for forslagene til tilrettelæggelsen af fremtidens politiarbejde og for de værdier og opgaver, politiet må forudsættes at skulle varetage fremover.

En stor del af rapporten gør på forfriskende måde op med hidtidig vanetænkning og stivnede strukturer. En del af forslagene vil utvivlsomt møde modstand i det etablerede system, men de tilsigtede og tildels forudsagte gevinster ved udvalgets forslag må på den anden side forventes at tilsikre rapporten og forslagene betydelig politisk opbakning.

DRF kan derfor i hovedsagen tilslutte sig rapportens konklusioner og anbefalinger. Det følgende har således mere karakter af nogle enkeltstående bemærkninger end nogen fundamental kritik af den valgte tilgang.

2. Forudsætninger for udvalgets analyser og anbefalinger

Udvalget gennemgår dels de udfordringer, dansk politi må forventes at komme til at stå over for i de kommende år, dels nogle af de elementer, der i særlig grad vil stille krav til arbejdstilrettelæggelsen og politiets ressourcer.

Mht. kriminaliteten forudser udvalget et stort set uændret anmeldelsestal, men med en klar (fortsat) forskydning fra traditionel berigelseskriminalitet – herunder ikke mindst indbrud – til dels mere personfarlig kriminalitet, dels mere kompliceret kriminalitet, ikke mindst forårsaget af den teknologiske udvikling, internationalisering/globalisering og sikkerhedsmæssige trusler.

Disse forudsigelser er baseret dels på udviklingen i kriminalitetsmønstrene i de senere år (især siden midten af 1990´erne), dels på den forventede demografiske udvikling. I almindelighed forventes en stigning af ældregruppens andel af den samlede befolkning og en relativt stabil udvikling i gruppen af unge. Men i sidstnævnte henseende forventes, at en relativt større andel af ungegruppen vil udgøres af efterkommere af indvandrere. Denne gruppe har dels en generel overrepræsentation i

kriminalstatistikken, dels i særlig grad en overrepræsentation i relation til personfarlig kriminalitet (især vold). - Det bemærkes dog samtidig, at denne overrepræsentation i væsentlig grad mindskes, når der kontrolleres for socio-økonomiske variable. Den forventede stigende andel af indvandrere og efterkommere af indvandrere, primært fra ikke-vestlige lande, forventes således at føre til en mere stabil udvikling i den samlede kriminalitet, men til en relativ øgning af den personfarlige kriminalitet. Disse forventninger forekommer f.s.v. realistiske. Det må dog samtidig bemærkes, at rapportens fokus på den politimæssige indsats i forhold til disse problemer i nogen grad tilslører den bydende nødvendighed af indsatser på andre områder – sociale og beskæftigelsesmæssige – for at modvirke den kriminogene virkning af den sociale og arbejdsmæssige diskrimination af unge indvandrere og efterkommere. Sidstnævnte gruppe må jo i øvrigt snart skulle betegnes ikke som "2. g'ere", men som "3. g'ere", hvilket alt andet lige må forventes at indikere større grad af integration og tilvænning til "dansk tilgang" til problemerne. Rapporten nævner flere steder politiets begrænsede muligheder for at påvirke disse faktorer. I stedet tales der om, at de nævnte forhold kan betyde, at politiet fremover i stigende omfang må forudse at skulle anvende magt og at retsforfølgningen af disse grupper må intensiveres. Hermed bliver rapporten i sit udgangspunkt måske over-pessimistisk og for selvbegrænsende mht. at foreslå alternative måder at imødegå den forventede kriminalitetsudvikling på.

Også på andre områder – f.eks. mht. bekæmpelsen af narkotikakriminalitet – bliver rapportens udgangspunkt for ensidigt fokuseret på traditionelle politimæssige løsninger. Man forudser en fortsættelse af en erkendt "normalisering" af unges rekreative brug af bevidsthedspåvirkende stoffer, ikke mindst i diskoteksmiljøet. Udvalgets svar herpå er blot en forholdsvis fantasiløs intensivering af efterforskning og retshåndhævelse – mere af det samme – selvom det indirekte fremgår, at man herved reelt kommer til at kriminalisere en stadigt større del af de "normale" unge. Samtidig erkendes det, at f.eks. det intravenøse forbrug af heroin må forventes at fortsætte som hidtil på et relativt lavt niveau.

Der tiltrænges her en mere dybtgående analyse. Selvom det fremgår af "borgerundersøgelsen", at befolkningen prioriterer politiets indsats over for stoffer i ungdomsmiljøerne ret højt, kunne der her være grund til at standse op og diskutere f.eks. rimeligheden i anvendelsen af betydelige ressourcer over for hashmarkedet, der næppe udgør nogen større trussel mod befolkningens sundhed end alkoholforbruget. Det noteres da også, at befolkningen prioriterer netop indsatsen over for hash lavere end indsatsen over for de "hårdere" stoffer. Her har udvalgets forkærlighed for nytænkning øjensynlig nået sin grænse. Men her er jo også tale om et indsatsområde, der er mere i tråd med politiets traditionelle præference for forfølgelse af marginalgruppers afvigelser.

F.s.v. angår politiets rolle i forhold til psykisk syge, detentionsanbringelser og socialt problematiske områder er rapporten mere tilbøjelig til at påkalde sig tilgrænsende offentlige tjenester som psykiatrien, sygehusvæsenet og socialforsorgen og trække politiindsatsen længst muligt tilbage fra sådanne "uegentlige" politiopgaver. Man går lovlig let

hen over befolkningens øgede behov for politiindsatser over for utryghedsskabende og voldelig adfærd fra de marginaliserede, som de øvrige instanser ikke tager sig tilstrækkeligt af. Her er en nærmere udredning fortsat påkrævet.

3. Politiets forhold til befolkningen og dens forventninger

Et af rapportens mest interessante afsnit handler om de undersøgelser af borgernes forventninger og krav til politiet, som udvalget har ladet foretage eller citerer.

Det fremgår heraf, at den danske befolkning er den mindst utrygge i Europa og at den er irriteret over den skrækpropaganda, den føler sig udsat for. Medens de indgåede politiske "politiforlig" om udviklingen i politistyrken i de kommende år er gået ud fra et udbredt ønske om et mere synligt politi på de steder, hvor folk færdes og kan se politiet (f. eks. på gågader og i dagtimerne) er borgerne helt anderledes realistiske. De ønsker primært en politiindsats der, hvor de reelle problemer er, og lader sig ikke narre af de signaler, som fodpatuljerede betjente skulle udsende. Medens "et mere synligt politi" – som politikerne kræver – nærmere får folk til at føle sig utrygge, ønsker befolkningens klare flertal indsatser der, hvor der er tale om faktiske risici. Værtshusmiljøer og andre "hot spots". Og man prioriterer opklaring af forbrydelser – især personfarlige – højere end patruljering og trafikkontrol.

Der er altså dækning for at lade de politisk betonedede pseudo-løsninger på et overdimensioneret "kriminalitetsproblem" vige til fordel for befolkningens sunde fornemmelse for, hvor det brænder på. Det er bemærkelsesværdigt, at befolkningens flertal er langt mindre fokuseret på deres egne snævre interesser end på mere samfundsbetonede overvejelser om indsatser og prioritering. Om denne reelle "folkelige retsfølelse" kan slå igennem over for oppiskede mediestemninger og politisk opportuniste må den videre debat vise, men Visionsudvalgets rapport er her inde på en veldokumenteret analyse, der danner et godt grundlag for udvalgets forslag.

4. Særligt om holdningsændringer og autoritetsmistro.

Rapporten omtaler – forholdsvis kort – de senere års problemer i forholdet mellem politiet og befolkningen. På den ene side fremhæves det, at Danmarks befolkning er den i Europa – og i store dele af verden – der har størst tillid til politiet. Men på den anden side omtales en reduceret tillid til autoriteter, herunder øget anfægtelse af politiets autoritet ved f.eks. demonstrationer, større arrangementer og ulykker mv. . Dette har medført flere og alvorligere konfrontationer og konflikter, ikke mindst på gadeplan, hvilket rapporten beklagende konstaterer. Som mulig konsekvens heraf forudses det, at politiet i fremtiden må anvende mere magt og møde op i større antal.

På baggrund af den kritik, der fra mange berørte har været af politiets adfærd i sådanne situationer, forekommer det for letkøbt, når rapporten blot taler om "en tiltagende klagementaltitet". Her villet det have klædt udvalget, om man var gået ind i – eller havde foreslået nærmere analyse af – politiets forhold til deres publikum og de metoder de anvender i

sådanne situationer. Begrebet "zero tolerance", som i dansk udgave kaldes nul tolerance, er så udbredt ikke bare som politisk mode-slagord, men også som udtryk for politiets praktiske tilgang til mange dagligdags situationer, at det er helt uforståeligt og yderst beklageligt, at udvalget ikke har inddraget dette aspekt i sin analyse.

Det forekommer også at være en mangel i denne forbindelse, at rapporten helt undlader at omtale kritikken af det nuværende klagesystem. Man vil gerne fortsætte samarbejde med kommune og borgere i de lokalnævn, der stort set ingen indflydelse har på tilrettelæggelsen af politiets arbejde. Men man omtaler ikke med et ord behovet for en anden ordning end de nuværende, helt utilstrækkelige politiklagenævn, der reelt er et stempel for politimesterens og statsadvokaternes afgørelser, der i tilfælde af uoverensstemmelser oftest stadfæstes af Rigsadvokaten.

Medens kritikerne peger på det habilitetsproblem, der foreligger ved at statsadvokaterne som anklagemyndighed er for tæt på politiet til at kunne forholde sig reelt kritisk over for magtmisbrug, taler Visionsudvalget meget positivt om vigtigheden af den nære kontakt mellem politiuddannede og anklage-jurister i de enkelte politikredse. Dette passer simpelthen ikke sammen. Der er derfor behov for en nyordning på dette område.

5. Forholdet mellem politi og anklagemyndighed i den nye struktur

I sine forslag til ny struktur i de nye og færre politikredse fastholder udvalgets flertal som nævnt, at man må bevare den nuværende – historisk betingede – kombination af politidelen og anklagedelen af politimesterens (fremover politidirektørens) ansvarsområder, fremfor at udskille anklagemyndigheden - som det er tilfældet i alle de lande, vi ellers sammenligner os med (bortset fra Norge, der som bekendt en gang var dansk....). Medens kritikerne af denne ordning – herunder DRF – taler om en utilstrækkelig legalitetskontrol som følge af det nære indbyrdes forhold mellem efterforskere og anklagere, finder udvalget denne ordning "praktisk" og "effektiv" og mener, at legalitetskontrollen i virkeligheden bliver bedre, når man er tættere på hinanden.

Denne tankegang kritiseres af et mindretal i udvalget – den tidligere svenske Rigspolitichef Sten Heckscher. Men da flertallet fastholder den nugældende ordning, falder på en måde hele udvalgets argumentation til jorden. Flertallet nøjes med at sige, at der følgelig må en nærmere udredning til (læs: forslaget bør syltes). Men herved bliver systemets selvbevarende kræfter netop styrket, og forslaget til en gennemgribende effektiviserende reform falder til jorden. For iagttagere af det danske justits-imperiums særlige evner til at modstå fornyelse kommer dette måske ikke som en overraskelse. Men det undergraver rapportens troværdighed, at man ikke har villet tage skridtet fuldtud og være konsekvent.

6. Strukturforslagene i øvrigt

I relation til Rigspolitechefen og Justitsministeriet foreslås en reform, der indebærer en klar decentralisering af ansvar og kompetence til lederne af de foreslåede nye, store (mindst 400.000 befolkning) politikredse: Politidirektørerne. Dette og de øvrige forslag til strukturreform forekommer både fremsynede og påkrævede. De nye politidirektører foreslås ansat på åremål og undergivet resultatkontrakter og regelmæssige evalueringer – ligesom den øverste ledelse i øvrigt. Også juristernes monopol på disse stillinger foreslås afskaffet. Dette må ses i lyset af rapportens øvrige forslag til effektivisering gennem øget vægt på kompetence – herunder specialkompetence – snarere end på formelle baggrundskriterier. Som jurist kan man være betænkelig ved dette forslags konsekvenser for legalitetskontrol og retssikkerhed – men også ikke-jurister kan vel lære at tage disse hensyn med. ... Der bliver i stedet tale om mere generelle helhedsvurderinger af de pågældendes personlige kvalifikationer i relation til opgaverne. Dette princip tænkes ligeledes overført til de øvrige stillinger i politiet – hvor fordelene måske er mere indlysende.

I samme boldgade ligger udvalgets forslag om at ophæve skellet mellem ordenspoliti og kriminalpoliti til fordel for et egentligt enhedspoliti. Men samtidig skal dette suppleres med en række specialister, tildels hentet udefra. Dette forudsætter igen "bæredygtige" politikredse af en passende størrelse.

I sidstnævnte henseende må forholdet til lokalbefolkningen tages i betragtning. Udvalget hævder, at med store kredse kan den lokale dækning blive mindst lige så effektiv som med de mange små kredse. Det forudsætter, at den centrale politistations rolle nedprioriteres til fordel for et beredskab på hjul, der hurtigt kan komme ud også i kredsens ydre hjørner. Det er klart, at der også her vil være tale om slagting af hellige køer, og udvalgets forslag har da også allerede vakt modsigelse fra korpsets side. Udvalgets argumentation på dette område forekommer dog mere overbevisende, bl.a. også fordi man kan henvise til gode erfaringer i så henseende fra andre lande.

Alt i alt forekommer udvalgets strukturforslag gennemtænkte og velbegrundede – med de ovenfor nævnte undtagelser.

Også på det teknologiske område foreslås en række – hårdt tiltrængte – fornyelser, bl.a. m.h.t. benyttelsen af IT-teknik og andre kommunikations-forbedringer.

7. Uddannelse:

Som en naturlig følge af de her skitserede reformforslag lægger Visionsudvalget op til en omlægning af politiuddannelsen, både på grund- og lederniveau, herunder med tidligere start på efter- og videreuddannelse og med integration i det almindelige uddannelsessystem. Politiets lukkede karakter udfordres også ved disse forslag, der i gennemført tilstand vil indebære betydelige ændringer i både baggrund og holdninger hos politiets personale. DRF finder, at en sådan omlægning længe har været tiltrængt, og håber, at også denne

betydelige udfordring til det traditionelle politi får den fornødne gennemslagskraft

8. Implementering .

Visionsudvalget skitserer hovedpunkterne i den fornødne implementeringsproces, der i gennemført tilstand – med oprettelsen af forslagsvis 12 nye politikredse til afløsning af de nuværende 54 – vil kunne spare op imod 1000 årsværk. Disse må dog tænkes tildels at medgå til implementeringen af en del af de foreslåede reformer, herunder til teknologiske investeringer. Detaljerne heri kan naturligvis diskuteres, men kombinationen af ny decentralisering og besparelser på det centrale plan forekommer under alle omstændigheder rationel. Hvem besparelser i sidste instans skal tilfalde må forventes i den kommende tid at give anledning til hidsig debat mellem systembevarere og fornyere.

DRF er, som der skulle være fremgået, i altovervejende grad positiv over for de forelagte analyser og reformforslag – med de ovenfor anførte, ikke ubetydelige forbehold. Man finder det dog vigtigt, at der i denne forbindelse ses bredt ikke blot på politiets fremtid men på fremtiden i det omgivende samfund. Det er fortsat vigtigt at politiet ikke isoleres fra dette, ej heller fra kritiske strømninger og ønsker om, at samfundsmæssige konflikter primært bør løses af andre instanser end politiet.

København, den 7. august 2005

Bjørn Elmquist
Fmd.

Jørgen V. Jepsen
Bestyrelsesmedlem